Onderwerp: Visie voor de inzet van kunstmatige intelligentie (AI) binnen de gemeente Overbetuwe

Ons kenmerk:

Nummer. 2025-045319

Elst, 2 september 2025

AAN DE RAAD

1. Voorstel

De visie AI als richtinggevend kader voor de inzet van kunstmatige intelligentie (AI) binnen de gemeente Overbetuwe vast te stellen.

2. Inleiding

De snelle opkomst van AI biedt kansen om gemeentelijke processen te verbeteren, de gemeentelijke dienstverlening en bedrijfsvoering te optimaliseren en maatschappelijke vraagstukken effectiever aan te pakken. Tegelijkertijd brengt AI risico's met zich mee, zoals op het gebied van privacy, ethiek en transparantie. In het bijgevoegde document 'Visie AI zijn de maatschappelijke en organisatorische kansen van AI geformuleerd en staan de principes voor verantwoorde inzet beschreven.

3. Doel en beoogd effect

Met het vaststellen van de AI-visie en de bijbehorende AI-principes op het gebied van verantwoordelijkheid, transparantie en ethiek is er een bestuurlijk gedragen kader voor de inzet van AI binnen de gemeente Overbetuwe.

Ai biedt kansen voor de gemeente Overbetuwe om:

- Sneller en beter te werken (bijvoorbeeld in de administratie of planning).
- De dienstverlening te verbeteren, bijvoorbeeld door 24/7 digitale hulp te bieden.
- Medewerkers te ondersteunen, zodat ze meer tijd hebben voor persoonlijk contact of complexere taken.

Bij het verzilveren daarvan dient AI altijd in dienst te staan van het welzijn van de inwoners en bij te dragen aan een rechtvaardige en transparante samenleving. De gemeente Overbetuwe streeft ernaar AI op een veilige, eerlijke en verantwoorde manier te ontwikkelen en toe te passen. AI is en blijft ten alle tijden een hulpmiddel. Mensen blijven altijd nodig om te controleren, bij te sturen en beslissingen te nemen.

Overbetuwe kiest er dan ook voor om alleen AI-toepassingen in te zetten binnen de risicoklassen "minimaal" of "beperkt" zoals gedefinieerd in de Europese AI Act. Toepassingen met een hoog risico worden alleen overwogen met aanvullende

waarborgen. Onaanvaardbare risico's worden in geen enkel geval toegepast. De uitgangspunten van het beleid zijn uitgewerkt in het beleidskader voor implementatie van AI binnen de gemeente Overbetuwe. Het college heeft dit beleidskader vooruitlopend op het raadsbesluit over deze visie reeds vastgesteld.

De komende tijd wenst de organisatie met passende AI-pilot ervaring op te doen. Voorbeelden zijn chatbots, ondersteuning bij beleidsvorming en analyse van inwonersfeedback.

4. Argumenten

1.1. AI sluit aan op de dienstverlening en strategische doelen van de gemeente
AI is geen doel op zich, maar een hulpmiddel om gemeentelijke taken beter en slimmer uit te voeren. Mits AI verantwoord, transparant en ethisch wordt ingezet, kan de gemeente Overbetuwe hier haar dienstverlening mee verbeteren en kan met behulp van AI de uitvoering van opgaven worden versterkt.

1.2. Zorgvuldige toepassing is geborgd
De gemeente kiest, in lijn met de Europese AI Act voor een risico gebaseerde benadering voor het reguleren van de inzet van AI. De Act categoriseert AI-systemen in vier risicoklassen, waarbij strikte normen en toezicht worden toegepast naargelang het risico van een systeem voor de gezondheid, veiligheid en fundamentele rechten van inwoners. Dit voorkomt ongewenste maatschappelijke gevolgen en zorgt ervoor dat de inzet van AI altijd binnen verantwoorde kaders plaatsvindt.

1.3. AI draagt bij aan efficiënter gebruik van schaarse capaciteit
Door AI slim in te zetten, zoals bij chatbots voor inwonersvragen, capaciteitsplanning of beleidsanalyse, kan de gemeente efficiënter omgaan met de inzet van medewerkers. Dit is belangrijk in een tijd van een krimpende arbeidsmarkt en toenemende druk op publieke middelen.

1.4. De gemeente geeft bij inzet van AI invulling aan ethische publieke waarden
De principes die aan AI worden verbonden, zoals transparantie, inclusiviteit, menselijke controle en respect voor autonomie, zorgen ervoor dat technologische keuzes passen bij de publieke taak van de gemeente. Inwoners hebben recht op eerlijke, uitlegbare en controleerbare systemen. Door deze waarden leidend te maken in beleid en uitvoering, draagt de gemeente actief bij aan het vertrouwen bij haar inwoners in digitale overheidstoepassingen.

5. Kanttekeningen en risico's

1.1 AI-technologie en -regelgeving (zoals de Europese AI-verordening) ontwikkelen zich snel
Door het inbouwen van een periodieke evaluatie- en actualisatieronde van de AI-visie wordt de actualiteit geborgd.

1.2. Het beoordelen van AI-toepassingen op risicoklassen vraagt specifieke expertise
Het indelen van AI-toepassingen in risicoklassen vraagt om actuele kennis van zowel technologie als regelgeving. Deze expertise is niet vanzelfsprekend aanwezig binnen alle onderdelen van de organisatie. Dit vormt een aandachtspunt en onderstreept het belang van een nog op te stellen, helder en toegankelijk toetsingskader, met een bijbehorende procedure om het gebruik ervan goed te borgen.

1.3. Kennis en bewustzijn binnen de organisatie zijn nog beperkt
Dit wordt ondervangen door opleidingen en AI-contactpersonen.

1.4. Maatschappelijke bezorgdheid over AI
Dit wordt beperkt door transparante communicatie, ethisch gebruik en publieke verantwoording.

6. Financiën

De activiteiten voor pilots, opleidingen en borging van toezicht worden uitgevoerd binnen bestaande middelen. Eventuele aanvullende behoeftes voor middelen aangaande de verdere inzet van AI worden meegenomen binnen de reguliere P&C-cyclus.

7. Duurzaamheid

Het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) kost veel energie. Dat is een aandachtpunt voor leveranciers, en daarom werken ze aan zuinigere AI-systemen, energiezuinige chips en milieuvriendelijke datacenters. Tegelijkertijd kan AI de gemeente helpen om energie te besparen, bijvoorbeeld door slimme systemen die het energiegebruik in gebouwen automatisch aanpassen.

8. Vervolg

Na vaststelling van de AI-visie volgen drie stappen:

- Invoering AI-beleid binnen organisatie: o.a. interne en externe communicatie;
- Start van laagrisico-pilots (bijv. Chatbots en beleidsanalyse);
- Evaluatie, monitoring en jaarlijkse rapportage aan de directie en het college via reguliere P&C-cyclus.

Planning

- Q4 2025: Vaststelling AI-visie AI door de gemeenteraad
- Q4 2025: Pilots en opstellen lokaal toetsingskader.
- Vanaf 2026: Jaarlijkse voortgangsrapportage en bijstelling beleid via reguliere P&C-cyclus

Communicatie

- Q4 2025: Intern en externe bekendmaking visie en beleid

Initiatiefnemer, interactievorm en rol gemeente

Gemeente is initiatiefnemer en het betreft verandering van beleid en uitvoering. Inwoners en andere belanghebbenden worden geïnformeerd waar het gaat om specifieke AI-toepassingen die onze dienstverlening raken.

Evaluatie
Elke AI-pilot wordt geëvalueerd op effectiviteit, risico's en ethische aspecten. Jaarlijkse rapportage aan college en raad als onderdeel van de reguliere P&C-cyclus en instrumenten. De visie en het beleid worden elke twee jaar herzien op basis van technologische en maatschappelijke ontwikkelingen.

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS,

de gemeentesecretaris	de burgemeester
D.C. van Eeten	R.P. Hoytink-Roubos

9. Relevante stukken

1. 20250731 Visie AI gemeente Overbetuwe
2. 20250731 Beleidskader voor implementatie van AI binnen de gemeente Overbetuwe
3. 20250731 Concept raadsbesluit AI

Portefeuillehouder: Wethouder Evert Westerbeek
De behandelend ambtenaar is Herman Hogendoorn

Technische vragen dienen uiterlijk donderdagmorgen om 08:00 uur voor de betreffende politieke avond te worden gesteld via griffie@overbetuwe.nl